

PEDAGOGIK MAHORATNING TARKIBIY QISMLAR

Xolmirzayeva Charosxon

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti biologiya yo'nalishi talabasi

Annatsiya: *Ushbu maqolada pedagogik mahorat tushunchasi va uning tarkibiy qismlari ilmiy-nazariy jihatdan yoritilgan. Pedagogik mahorat o'qituvchining kasbiy faoliyati samaradorligini belgilovchi asosiy omil sifatida talqin qilinib, uning tarkibiga kiruvchi pedagogik bilimdonlik, pedagogik texnika, pedagogik qobiliyatlar hamda pedagogik etikaga alohida e'tibor qaratiladi. Maqolada har bir tarkibiy qismning mazmuni, o'qituvchi faoliyatidagi o'рни va o'quvchilar ta'lim-tarbiyasiga ta'sir darajasi tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *pedagogik mahorat, pedagogik qobiliyat, pedagogik texnika, pedagogik bilimdonlik, pedagogik etika, kasbiy kompetensiya, o'qituvchi mahorati, ta'lim jarayoni, pedagogik faoliyat, kasbiy rivojlanish.*

Abstract: *This article examines the concept of pedagogical mastery and analyzes its core components from both theoretical and practical perspectives. Pedagogical mastery is presented as a key determinant of teachers' professional effectiveness. The study identifies and discusses the main constituent elements—pedagogical knowledge, instructional techniques, professional skills, and pedagogical ethics—highlighting their content, function in classroom practice, and influence on student learning and development.*

Keywords: *pedagogical mastery, pedagogical knowledge, instructional techniques, professional skills, pedagogical ethics, teacher competence.*

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Zamonaviy o'quvchi mustaqil fikrlovchi, ijodkor, tashabbuskor va axborot-kommunikatsion texnologiyalarni puxta o'zlashtirgan shaxs sifatida shakllanishi uchun o'qituvchidan yuqori darajadagi kasbiy mahorat talab etiladi. Pedagogik mahorat — bu o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil eta olish qobiliyati bo'lib, unda nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, shaxsiy fazilatlar va kasbiy kompetensiyalar uyg'unlashadi. Pedagogik mahoratning tarkibiy qismlari o'qituvchining dars jarayonini boshqarish, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, o'qitish metod va usullarini to'g'ri tanlash hamda ta'lim sifatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shuning uchun pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida mazkur tarkibiy qismlarning mazmunini chuqur o'rganish, ularni

rivojlantirishning samarali yo'llarini aniqlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Ushbu maqolada pedagogik mahoratning asosiy tarkibiy qismlari tahlil qilinib, ularning o'qituvchi faoliyatidagi o'rni, ta'lim jarayoniga ta'siri hamda amaliy ahamiyati yoritib beriladi. Pedagogik mahoratning tarkibiy qismlari: keng ma'lumot Pedagogik mahorat — bu o'qituvchining ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil eta olish, o'quvchilar bilan muloqot o'rnatish, bilimni ongli o'zlashtirishga yo'naltirish va ta'lim sifati hamda samaradorligini oshirishga qaratilgan kasbiy qobiliyatlar majmuyidir. U o'qituvchining shaxsiy fazilatlari, metodik tayyorgarligi, kommunikativ malakasi va kasbiy kompetentligining yuksak darajasini ifodalaydi.

Pedagogik mahorat bir qancha tarkibiy qismlardan tashkil topadi, ular o'zaro uyg'unlikda faoliyat ko'rsatganda haqiqiy ustozlik namoyon bo'ladi. Pedagogik bilimdonlik Pedagogik bilim — pedagogik mahoratning asosiy negizi bo'lib, o'qituvchining kasbiy faoliyatini ilmiy jihatdan asoslaydi. U quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Pedagogika va psixologiya bo'yicha bilimlar Didaktika: o'qitish qonuniyatlari, tamoyillari, metodlari Metodika: fanlarni o'qitishning usullari, texnologiyalari Yosh fiziologiyasi va psixologiyasi: o'quvchilarning yosh xususiyatlarini bilish Tarbiya jarayoni: tarbiya shakllari, usullari, tamoyillari Pedagogik bilim o'qituvchiga darsni ilmiy asosda rejalashtirish, metodlarni to'g'ri tanlash va o'quvchilar imkoniyatlarini hisobga olgan holda ta'limni samarali tashkil etish imkonini beradi. Shaxsni tarbiyalash, o'qitish va shakllantirish pedagogikaning asosiy funksiyasi hisoblanadi. Shaxsni tarbiyalash pedagogikadagi asosiy tushuncha sanalib, oila va jamiyatning barkamol shaxsni anglatadi. Tarbiya yordamida inson shaxsining ma'naviy jihatlarini qaror toptirish ko'zda tutiladi. Dunyoqarash, e'tiqot, ezgulik, go'zallik, yaxshilik, adolatga doir qarash va ko'nikmalarning shaxs sifatiga aylantirilishi tarbiya yordamidagina amalga oshiriladi. O'qitish natijasida shaxs zaruriy bilimlar bilan ta'minlanib, kelgusida turli darajadagi maxsus ma'lumotni olish imkoniga ega bo'ladi.

Tarbiyalash va o'qitish natijasida odamda muayyan shaxs sifatlari shakllantiriladi. Shaxsni tarbiyalash va o'qitish orqali o'zida oldin bo'lmagan ma'naviy -intellektual sifatlarga ega bo'ladi. Bu hol shaxsning umri mobaynida uzluksiz davom etadi va uning rivojlanishiga omil bo'ladi. Inson va uni shakllantirishga doir fan sifatida pedagogika falsafa, etika, estetika, madaniyatshunoslik, psixologiya, iqtisodiyot, siyosatshunoslik, demografiya, tarix, adabiyot, tibbiyot, matematika va boshqa fanlar bilan uzviy bog'liq. Pedagogika fani va amaliyoti taraqqiyotida bu fanlarning nazariy

asoslari, tadqiqot metodlari, ilmiy xulosalarni aniqlash, tahlil qilish hamda umumlashtirish usullaridan foydalanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1.Qodirov R., Tolipov O'. Pedagogik mahorat. — Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2018.
- 2.Yusupov E., Abdullayeva Q. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. — Toshkent: "Fan va texnologiya", 2016.
- 3.Hoshimov R., O'rozboyev Q. Pedagogika. — Toshkent: "O'qituvchi", 2014.
- 4.Сластёнин В.А. Педагогика. — Москва: Академия, 2015.
- 5.Бондаревская Е.В. Педагогическая культура и мастерство учителя. — Ростов-на-Дону, 2010.
- 6.Shulman L. The Wisdom of Practice: Essays on Teaching, Learning, and Learning to Teach. — Jossey-Bass, 2004.
- 7.Pedagog.uz – O'zbekiston pedagogikasiga oid ilmiy-uslubiy maqolalar. shaxsni shakllantirishga yo'naltirilgan birgalikdagi faoliyatini anglatadi.